

Саковський Андрій Анатолійович,
директор навчально-наукового
інституту № 2 Національної академії
внутрішніх справ, кандидат юридичних
наук, доцент;

Плосконос Артем Ігорович,
здобувач кафедри криміналістики та судової
медицини Національної академії внутрішніх
справ

ТАКТИКА ОДНОЧАСНОГО ДОПИТУ УЧАСНИКІВ ОРГАНІЗОВАНИХ ЗЛОЧИННИХ ГРУП І ЗЛОЧИННИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

Кримінальний процесуальний кодекс нам пропонує одночасний допит двох чи більше вже допитаних осіб як різновид допиту. Відповідно до ст. 224 КПК України слідчий, прокурор має право провести одночасний допит двох чи більше вже допитаних осіб для з'ясування причин розбіжностей у їхніх показаннях [1].

Водночас, варто звернути увагу, на те що предмет одночасного допиту є значно вужчим, ніж предмет допиту, оскільки під час проведення одночасного допиту з'ясовується не весь спектр відомостей, які стосуються кримінального правопорушення, а лише ті обставини, які мають суперечності або розбіжності.

Важливим фактором під час проведення одночасного допиту є здійснення слідчим тактично правильного керівництва процесом проведення зазначеної СРД. У цьому випадку мають бути дотримані, по-перше: межі, які забезпечать можливість встановлення психологічного контакту з учасниками одночасного допиту та підтримання нормальної психоемоційної атмосфери упродовж його проведення, і по-друге: межі, які унеможливають використання учасниками одночасного допиту власної ініціативи, яка може призвести до втрати слідчим контролю над ситуацією.

Для одночасного допиту двох або більше раніше допитаних осіб, як і для допиту, також є характерним можливість виникнення конфліктних ситуацій. У даному випадку можливо навіть стверджувати, що наявність конфлікту, фактично є передумовою прийняття рішення про проведення одночасного допиту.

Водночас, не можливо залишити поза увагою і прецеденти, пов'язані із створенням безконфліктної ситуації під час одночасного допиту, зокрема це стосується переважно випадків коли учасники ОЗГ готові співпрацювати зі слідством, надають правдиві та достовірні показання, їх провини у вчинених кримінальних правопорушеннях повністю підтверджується зібраними під час розслідування доказами.

Ми переконані, що застосування тактичних прийомів під час одночасного допиту є важливим інструментом слідчого, який дозволить

отримати інформацію, конкретизувати та доповнити вже відомі обставини, усунути розбіжності, суперечності, неточності у показаннях.

До найбільш ефективних тактичних прийомів одночасного допиту учасників організованих злочинних груп та злочинних організацій, на наш погляд, відносяться:

1. Проведення одночасного допиту позавізуальним спостереженням між учасниками ОЗГ. У методичних рекомендаціях щодо тактики проведення одночасного допиту пропонують використовувати зазначений тактичний прийом під час проведення СРД між учасниками, які мають різний процесуальний статус, з метою уникнення можливості психологічного впливу поведінкою, жестами, інтонацією.

2. Роздроблення сил та засобів. Тактичний прийом, який передбачає отримання інформації про кримінальне правопорушення, шляхом постановки запитань по окремим епізодам незаконної діяльності та їх складовим, що містять криміналістичнозначущу інформацію, кожному учаснику ОЗГ, які приймають участь в допиті з одночасним ініціюванням перевірки достовірності такої інформації по кожному факту.

3. Пред'явлення доказів для пожвавлення асоціативних зв'язків пам'яті. Для подолання добросовісної помилки допитуваним особам пред'являються: речові докази і документи; протоколи слідчих (розшукових) дій (оглядів, слідчих експериментів, висновки експертів); додаткові засоби фіксації (плани, схеми, малюнки, фотознімки, відеозапис) [2, с. 165].

4. Спостереження за поведінкою допитуваних осіб та пошук слабких місць. Тактичний прийом сутність якого полягає у можливості встановлення слідчим під час одночасного допиту емоційних та поведінкових проявів з боку допитуваних та дозволяє гнучко змінювати тактику і використовувати найбільш оптимальні та ефективні прийоми психологічного впливу на учасників, забезпечуючи регуляцію стану допитуваних і динаміку інформаційного спілкування.

5. Проведення одночасного допиту відразу після пред'явлення особи для впізнання. Зміст зазначеного тактичного прийому полягає у оперативній готовності слідчого до проведення одночасного допиту, відразу після пред'явлення учасників ОЗГ для впізнання та унеможливить їх спроби проаналізувати всі обставини та вибудувати контраргументи для допиту.

6. Використання засобів відеофіксації під час одночасного допиту. Проведення одночасного допиту із використанням відеозапису дозволить зафіксувати послідовність та зміст викладеної допитуваними особами інформації, а також їх психо-емоційний стан та реакцію на конкретні запитання та відповіді опонента.

7. Загострення розбіжностей у показаннях учасників одночасного допиту двох чи більше вже допитаних осіб по менш значущим спірним обставинам. Даний тактичний прийом застосовується під час проведення одночасного допиту між співучасниками злочину. Суть прийому полягає

в тому, що слідчий, прокурор починає одночасний допит двох чи більше вже допитаних осіб із з'ясування менш істотних спірних обставин, але поступово все більше і більше їх загострює. У такій обставині особа всупереч своєму бажанню переходить від обговорення менш важливих спірних питань до більш важливих [2, с. 168].

8. Зміна черговості постановки питань. У процесі одночасного допиту двох чи більше раніше допитаних осіб слідчий повинен уважно слідкувати за змістом відповідей кожного з допитуваних. Якщо один з учасників слідчої (розшукової) дії здійснює спроби узгодити свої показання з іншим учасником, слід змінювати черговість постановки запитань. Цей тактичний прийом дозволяє викрити брехню несумлінного учасника і перешкоджає змові допитуваних [2, с. 171].

Таким чином, одночасний допит двох або більше раніше допитаних осіб, як правило відбувається за умов конфліктної ситуації. Додатково процес його проведення між учасниками ОЗГ ускладнюється безпосередньо їх соціальними статусами, кримінальними характеристиками та психологічними особливостями, а також наявністю певного «професійного» злочинного досвіду, що може призвести до використання допитуваними зазначеної СРД у власних цілях, з метою узгодження показань та координації лінії поведінки під час розслідування.

Список використаних джерел

1. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13 квіт. 2012 р. № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.
2. Жалдак І. А. Тактика одночасного допиту двох чи більше вже допитаних осіб : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Київ, 2019. 240 с.
3. Плосконос А. І. Організаційно-тактичні заходи підготовки до допиту учасників організованих злочинних груп та злочинних організацій. KELM: Knowledge, Education, Law, Management. 2018. №2 (22). С. 152-157.
4. Плосконос А. І. Тактичні прийоми допиту учасників організованих злочинних груп та злочинних організацій. Підприємство, господарство і право. № 11. Київ, 2020. С.260-265.

Самодін Артем Володимирович,
завідувач кафедри криміналістики
та судової медицини Національної академії
внутрішніх справ, кандидат юридичних
наук, доцент

СУЧАСНЕ РОЗУМІННЯ ФЕНОМЕНУ «ЦИФРОВА КРИМІНАЛІСТИКА»

Одним із сучасних викликів для України у сфері кібербезпеки є змагальний характер розвитку засобів кібербезпеки в умовах швидких прогресуючих змін інформаційно-комунікаційних технологій, зокрема хмарних та квантових обчислень, 5G-мереж, великих даних, Інтернету